

FINANSTILSYNET
THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Høringsnotat - forslag til endring i hvitvaskingsforskriften

1 Innledning

Finansdepartementet fastsatte 31. mai 2021 endringer i hvitvaskingsforskriften, med ikrafttredelse 1. juli samme år. Forskriftsendringene var basert på et høringsnotat utarbeidet av Finanstilsynet. Høringsperioden var 17. desember 2019 til 23. mars 2020.

I etterkant av fastsettelsen av endringsforskriften har Finanstilsynet identifisert at gjennomføringen av deler av forpliktelsene som gjelder særlige tiltak overfor høyrisikoland ikke er tilstrekkelig til å fullt ut gjennomføre kravene i EUs femte hvitvaskingsdirektiv. Følgelig foreslås det en mindre justering i hvitvaskingsforskriften § 4-10 tredje ledd.

2 Særlige tiltak overfor høyrisikoland

2.1 Gjeldende rett

Hvilke forsterkede kundetiltak som skal gjennomføres i tilfeller der kunden er etablert i et høyrisikoland, jf. hvitvaskingsloven § 17 og femte hvitvaskingsdirektiv artikkel 18a, er fastsatt i hvitvaskingsforskriften § 4-10, som lyder:

§ 4-10. Særlige tiltak overfor høyrisikoland

(1) EØS-avtalen vedlegg IX nr. 23bb (delegert kommisjonsforordning (EU) 2016/1675 om høyrisikoland med strategiske mangler, som endret av delegert kommisjonsforordning (EU) 2018/105, delegert kommisjonsforordning (EU) 2018/212, delegert kommisjonsforordning (EU) 2018/1467, delegert kommisjonsforordning (EU) 2020/855, delegert kommisjonsforordning (EU) 2021/37 og delegert kommisjonsforordning (EU) 2022/229) gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

(2) Departementet kan ved enkeltvedtak gjøre forpliktelsene etter første ledd gjeldende for andre land.

(3) Med hensyn til kundeforhold og transaksjoner der kunden er etablert i stater omfattet av første og andre ledd, skal det minimum gjennomføres følgende forsterkede kundetiltak:

- a. innhente ytterligere informasjon om kunden og reelle rettighetshavere,*
- b. innhente ytterligere informasjon om kundeforholdets eller transaksjonens formål og tilsiktede art,*
- c. innhente ytterligere informasjon om midlenes opprinnelse,*
- d. innhente ytterligere informasjon om bakgrunnen for den planlagte eller gjennomførte transaksjonen,*
- e. gjennomføre forsterket løpende oppfølging,*
- f. ha et høyere antall og utvidet omfang på kontroller,*
- g. gjennomføre forsterket transaksjonsovervåking,*
- h. innhente godkjenning fra ledelsen i) ved etablering av kundeforholdet, eller ii) for fortsettelsen av kundeforholdet på det tidspunkt kundeforholdet omfattes av første eller andre ledd.*

(4) Tilsynsmyndighet som nevnt i hvitvaskingsloven § 43 kan fatte enkeltvedtak om virksomhet som har tilknytning til høyrisikoland. Enkeltvedtaket kan inneholde

- a. forbud om å etablere datterforetak, filial eller representasjonskontor i Norge når søker har tilknytning til et høyrisikoland,*
- b. forbud for en norsk rapporteringspliktig om å etablere filial eller representasjonskontor i et høyrisikoland,*

- c. *ileggelse av utvidede krav til eksternrevisjon for filial eller datterforetak i høyrisikoland,*
- d. *ileggelse av utvidede krav til eksternrevisjon overfor konsern som har filialer eller datterforetak i høyrisikoland,*
- e. *pålegg om at rapporteringspliktige skal gjøre endringer i eller avvikle korrespondentrelasjoner i høyrisikoland.*

(5) Dersom tredjepart som nevnt i hvitvaskingsloven § 22 er etablert i stat nevnt i første ledd, kan ikke rapporteringspliktig legge til grunn kundetiltak utført av tredjeparten

Bestemmelsens tredje ledd viser til de land som er listeført av EU som høyrisikoland (såkalte 'listeførte land'), og listen over hvilke land dette gjelder endres jevnlig gjennom forordning. Tredje ledd angir hvilke forsterkede tiltak som skal gjennomføres, men da avgrenset til kundeforhold og transaksjoner der kunden er etablert i listeførte land.

2.2 EU/EØS-rett

Finanstilsynets høringsnotat av 2019 gir følgende beskrivelse av EU-reglene i kapittel 11.2, der det blant annet står:

"Endringsdirektivet til fjerde hvitvaskingsdirektiv artikkel 18 a gir detaljerte bestemmelser om forsterkede kundetiltak når et kundeforhold eller transaksjon involverer et høyrisikoland i første ledd. (...) Direktivforpliktelsen søker å gjennomføre FATFs anbefaling 19."

Den del av direktivbestemmelsen som er søkt gjennomført i forskriftens § 4-10 tredje ledd, lyder som følger:

Article 18a

(1) With respect to business relationships or transactions involving high-risk third countries identified pursuant to Article 9(2), Member States shall require obliged entities to apply the following enhanced customer due diligence measures:

- (a) obtaining additional information on the customer and on the beneficial owner(s);*
- (b) obtaining additional information on the intended nature of the business relationship;*
- (c) obtaining information on the source of funds and source of wealth of the customer and of the beneficial owner(s);*
- (d) obtaining information on the reasons for the intended or performed transactions;*
- (e) obtaining the approval of senior management for establishing or continuing the business relationship;*
- (f) conducting enhanced monitoring of the business relationship by increasing the number and timing of controls applied, and selecting patterns of transactions that need further examination.*

Den europeiske banktilsynsmyndigheten (EBA) publiserte 1. mars 2021 retningslinjen "Risk Factor Guidelines" (RFGL), som gir retningslinjer på en rekke områder innenfor anti-hvitvasking og terrorfinansiering. RFGL omtaler særskilt tiltak mot høyrisikoland og forståelsen av direktivets art. 18 a. I RFGL avsnitt 25 og 26 angis bakgrunnen og begrunnelsen for omtalen, også i lys av den offentlige høringen av utkastet til RFGL. Det fremgår blant annet at:

"(...) Several respondents expressed the view that the definition of what should be considered a business relationship or a transaction involving a high-risk country was too broad, and that firms may have limited knowledge of criteria specified in the Guidelines.

(...)

The EBA, having consulted with the European Commission and national competent authorities prior to the publication of the CP, has explained in Guidelines 4.55 to 4.57 what 'involving high risk third countries' means. The EBA also included a list of key elements that all firms should assess as a minimum, whereby firms are free to also consider additional aspects as they deem fit."

RFGL sin omtale av "High-risk third countries" gjengis her i sin helhet:

"4.53. With respect to a business relationship or transaction involving high-risk third countries as set out in Article 9(2) of Directive (EU) 2015/849, firms should ensure that they apply, as a minimum, the EDD measures set out in Article 18a(1) and, where applicable, the measures set out in Article 18 a(2) of Directive (EU) 2015/849.

4.54. Firms should apply the measures listed in guideline 4.53 and should adjust the extent of these measures on a risk-sensitive basis.

4.55. A business relationship or transaction always involves a high risk third country if

- a) the funds were generated in a high risk third country;*
- b) the funds are received from a high risk third country;*
- c) the destination of funds is a high risk third country;*
- d) the firm is dealing with a natural person or legal entity resident or established in a high risk third country; or*
- e) the firm is dealing with a trustee established in a high risk third country or with a trust governed under the law of a high risk third country.*

4.56. When performing CDD measures or during the course of a business relationship, firms should ensure that they also apply the EDD measures set out in Article 18a(1) and, where applicable, the measures set out in Article 18a(2) of Directive (EU) 2015/849, where firms determine that

- a) the transaction passes through a high-risk third country, for example because of where the intermediary payment services provider is based; or*
- b) a customer's beneficial owner is resident in a high-risk third country.*

4.57. Notwithstanding guidelines 4.54 and 4.56, firms should carefully assess the risk associated with business relationships and transactions where

- a) the customer is known to maintain close personal or professional links with a high-risk third country; or*
- b) beneficial owner(s) is/are known to maintain close personal or professional links with a high-risk third country.*

In those situations, firms should take a risk-based decision on whether or not to apply the measures listed in Article 18a) of Directive (EU) 2015/849, EDD measures or regular CDD measures."

2.3 Finanstilsynets vurderinger

Både i forskriftsforlaget i Finanstilsynets høringsnotat og den fastsatte forskriftsbestemmelsen gir ordlyden uttrykk for at forpliktelsen til å gjennomføre de forsterkede kundetiltakene gjelder i tilfeller der kunden er etablert i listeførte land. Bruken av ordet "etablert" skyldes en feil i Finanstilsynets høringsnotat med utkast til forskriftsbestemmelse. I høringsnotatet punkt 11.3.1 heter det:

"Finanstilsynets vurdering er at artikkel 18a første ledd bør inntas i sin helhet, hvor rapporteringspliktige pålegges å utføre konkrete forsterkede kundetiltak der kunden eller

transaksjonen, jf. hvitvaskingsloven § 10, utgjør høy risiko for hvitvasking eller terrorfinansiering."

I tiden etter høringen har EBA publisert retningslinjer som tydeliggjør at gjeldende forskriftsbestemmelse ikke er i samsvar med EU-reglene. Det vises særlig til RFGL pkt. 4.55, der gjeldende forskrift favner bokstav d) og e) om kunder etablert i listeførte land, men ikke bokstav a) til c) der listeførte land er involvert i form av at midler har sitt opphav i landet, eller overføres til eller fra landet.

Etter Finanstilsynets vurdering er det viktig å justere forskriftsbestemmelsen slik at den fullt ut gjennomfører direktivet, slik intensjonen også var i 2019. Videre bør forskriften ikke stå i veien for etterlevelse av EBAs retningslinjer. Ordlyden i § 4-10 tredje ledd innsnevrer rapporteringspliktiges plikter til å gjennomføre forsterkede kundetiltak til kun kunder som er etablert i listeførte land, men ikke til andre tilfeller som involverer listeførte land, herunder nevnte tilfeller som omfattes av RFGL. Det er generelt uheldig at norske rapporteringspliktige har ulike og færre forpliktelser enn det som følger av direktivet og retningslinjer fra EBA, og særlig når det gjelder kunder og transaksjoner med forbindelser til land som av EU er identifisert med en særskilt høy risiko for hvitvasking og terrorfinansiering. I ytterste konsekvens kan en mangelfull gjennomføring også gjøre det mer attraktivt å kanalisere transaksjoner med forbindelser til listeførte land via Norge.

Finanstilsynet foreslår at ordlyden i § 4-10 tredje ledd justeres i tråd med forslaget i punkt 4, under, slik at den speiler ordlyden i direktivets artikkel 18a.

Finanstilsynet tar sikte på gjennom rundskriv å gi veiledning til forskriftsbestemmelsen i tråd med EBAs retningslinjer.

3 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget vil bidra til å styrke arbeidet for å avdekke hvitvasking ved at flere transaksjoner som involverer høyriskoland underlegges forsterket kontroll. Endringen vil lede til at noen foretak, i all hovedsak et utvalg banker, vil måtte gjennomføre forsterkede kundetiltak med noen flere kunder enn det som minimum kreves under gjeldende forskrift. Volumet av kunder med transaksjoner til og fra listeførte land, eller kunder med midler som har opphav i slike land, er i utgangspunktet lavt. Forslaget antas således å ha begrensede økonomiske og administrative konsekvenser for foretakene.

4 Forslag til endring i hvitvaskingsforskriften

Forslag til endring i forskrift av 14. september 2018 nr. 1434 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering (hvitvaskingsforskriften)

§ 4-10 tredje ledd skal lyde:

(3) Med hensyn til kundeforhold og transaksjoner ~~der kunden er etablert i~~ *som involverer* stater omfattet av første og andre ledd, skal det minimum gjennomføres følgende forsterkede kundetiltak:

- a. innhente ytterligere informasjon om kunden og reelle rettighetshavere,
- b. innhente ytterligere informasjon om kundeforholdets eller transaksjonens formål og tilsiktede art,
- c. innhente ytterligere informasjon om midlenes opprinnelse,
- d. innhente ytterligere informasjon om bakgrunnen for den planlagte eller gjennomførte transaksjonen,
- e. gjennomføre forsterket løpende oppfølging,
- f. ha et høyere antall og utvidet omfang på kontroller,
- g. gjennomføre forsterket transaksjonsovervåking,
- h. innhente godkjenning fra ledelsen i) ved etablering av kundeforholdet, eller ii) for fortsettelsen av kundeforholdet på det tidspunkt kundeforholdet omfattes av første eller andre ledd

